

**INTERVJU ADMIRALA BOKELJSKE MORNARICE KOTOR PROF. DR ANTUNA SBUTEGE
DNEVNOM LISTU „POBJEDA“ OD 09.02.2019. GODINE**

Ove godine obilježavamo 1210 godina od osnivanja Bokeljske mornarice. Čemu služi danas Bokeljska mornarica? Sigurno je to mnogo više od učešća na Tripundanskim svečanostima i plesanja kola?

Bokeljska mornarica je osnovana 13. januara 809. godine prilikom dolaska relikvija sv. Tripuna u Kotor i neraskidivo je vezana sa njegovim kultom i gradom Kotorom. Ona je, poslije Crkve, najstarija postojeća institucija u Crnoj Gori i najstarija postojeća pomorska organizacija na svijetu i po tom jedinstvena. Baštinik je izuzetne istorijske memorije, tradicije, moralnih, duhovnih i kulturnih vrijednosti. Njeguje tradicije učestvujući na Statutom predviđenim svečanostima i pleše drevno kolo. Ona je i znatno više od toga, aktivan faktor kulturnog života i civilnog društva, o čemu svjedoče brojne aktivnosti u toku prošle godine. Mornarica je učestvovala u obilježavanju 100 godina od pobune mornara u Boki i gostovala u inostranstvu, u Piranu i Trstu. Intenzivno saraduje sa Pomorskim muzejom Crne Gore, Mornaricom Vojske Crne Gore, Istorijskim arhivom u Kotoru, Muzičkom školom u Kotoru, festivalom KotorArt, gradskim muzikama u Kotoru, Tivtu i Herceg Novom, drugim kulturnim institucijama, školama i fakultetima i uključena je u brojne kulturne projekte. Sredstvima odobrenim od Ministarstva kulture nabavljene su nove uniforme, a u toku je restauracija drevnog oružja. Ima izdavačku djelatnost, a preko sajta, društvenih mreža i medija, obavještava javnost o aktivnostima.

Što će, kada je Bokeljska mornarica u pitanju, obilježiti 2019. godinu. Što imate u planu realizovati?

Plan je ambiciozan i nadamo se da ćemo ga realizovati, kao i prethodni. Pored ostalog, Mornarica će se uključiti u obilježavanje 40 godina od zemljotresa na Crnogorskom primorju, 40 godina od upisa područja Kotora na listu kulturne baštine UNESCO-a, 60 godina od osnivanja najstarije jedinice Univerziteta Crne Gore, Više pomorske škole. Planiramo reprezentativnu izložbu o Mornarici u Crnoj Gori, a zatim i u nekim gradovima Evrope, te gostovanje Mornarice u inostranstvu. Radimo na projektu selekcije, obrade i pripreme za štampu oko 800 dokumenata iz istorije Mornarice.

Admiralat i Vi lično u javnim nastupima insistirate na univerzalnom, multietničkom i multikulturnom karakteru Mornarice. Zašto je to tako važno isticati?

Mornarica je istinski primjer univerzalnih, multietničkih i multikulturnih vrijednosti koje su i temeljne vrijednosti Crne Gore, kako piše u njenom Ustavu. Nažalost, svjedoci smo da se sa raznih strana potenciraju tzv. identitetska pitanja, odnosno da se agresivno insistira na etničkoj, nacionalnoj, religioznoj i drugoj pripadnosti, drugima osporava njihov identitet, falsifikuje istorija na primitivan način, što je bilo više puta uzrok tragedija. I Mornarica je izložena političkim i medijskim pritiscima kojima se pokušavaju negirati njene fundamentalne vrijednosti i falsifikuje njena istorija. Zato smo u decembru 2016. u Pobjedi objavili tekst „Čija je Bokeljska mornarica“, kome nemamo ništa da dodamo ili oduzmemo.

U toku je kandidatura Bokeljske mornarice od strane Crne Gore za upis na Reprezentativnu listu svjetske nematerijalne kulturne baštine UNESCO-a. Kada bi taj proces mogao biti okončan i kakve benefite od toga mogu imati Bokeljska mornarica i Crna Gora?

Rekao bih da je najveći uspjeh Bokeljske mornarice u zadnja dva vijeka nominacija za UNESCO, prvog nematerijalnog dobra Crne Gore. Dobili smo veliku podršku Predsjedništva Crne Gore, Vlade, posebno Ministarstva kulture i Ministarstva spoljnih poslova, bokeljskih opština, institucija kulture, civilnog društva i građana. Izrada Nominacionog dosijea za kandidaturu je bio složen i dug posao, obavljen u saradnji sa ekspertima Ministarstva kulture na čelu sa **Milicom Nikolić**, kojima smo veoma zahvalni. Preko diplomatske mreže Crne Gore i Ministarstva kulture se prati proces kandidature. UNESCO je obavijestio da je nominacija tehnički zadovoljila i da je u proceduri procjene. Vjerujemo da će na Komitetu UNESCO-a za nematerijalnu baštinu u decembru ove godine u Bogoti, Mornarica konačno biti upisana na Reprezentativnu listu. To će imati ogroman značaj za promociju Mornarice, ali i Crne Gore u svijetu jer je kultura bitna za formiranje slike o državama, posebno onih koje su nedovoljno poznate. Uvjeran sam da će to biti značajno i za svijet koji će otkriti izuzetne vrijednosti Mornarice.

Ta kandidatura izazvala je brojne reakcije u Hrvatskoj. Zašto zajednička kandidatura Mornarice za UNESCO od strane Crne Gore i Hrvatske nije bila moguća?

Te reakcije su bile neprimjerne, pretjerane i bez validnih argumenata. Tako se o tome se raspravljalo u Skupštini Crne Gore, Saboru Hrvatske i Parlamentu Evropske unije, a bili smo izloženi i nevjerovatnoj medijskoj kampanji kojom je osporavano pravo Crnoj Gori na tu kandidaturu, insistirajući da je Mornarica prevashodno kulturno dobro Hrvata. Mi zaista nemamo potrebe da nas neko sa strane uči ko smo, mi smo to dobro naučili u toku 1210 godina. Zajednička nominacija nije bila moguća i zato jer Mornarica nije iz Hrvatske dobila zvaničnu ponudu za zajedničku kandidaturu, a prije svega jer argumenti koji su isticali o našoj istoriji i identitetu nijesu istiniti. Predsjednik Vlade Crne Gore je po tome iznio jasan stav, koji je i stav Mornarice, i Crna Gora je samostalno kandidovala Mornaricu. Međutim, koordiniranom akcijom dijela institucija i diplomatije Republike Hrvatske, hrvatskih bratovština Bokeljska mornarica 809, koje su se odvojile od nas 1991. g., i Hrvatskog nacionalnog vijeća u Crnoj Gori, pokušava se i dalje kod UNESCO-a osporiti naša kandidaturu. To nas ne brine jer smo uvjereni u validnost kandidature i naših argumenata. Mornarica je starija od država i nacija na ovom prostoru, pa je u toku vjekova akumulirala dragocjeno iskustvo, vrijednosti i stekla kolektivnu mudrost, zahvaljujući kojima je izdržala brojne dramatične istorijske provjere, pa će i ovu.

Očekujete li da bi u slučaju posjete Pape Franja njegov susret s članovima Bokeljske mornarice bio neizostavan dio posjete?

Prilikom posjete Državnog sekretara Svete Stolice, kardinala **Pietra Parolina**, Crnoj Gori prošle godine, u dogovoru sa državnim protokolom, Mornarica ga je dočekala i plesala kolo u njegovu čast. Uvjereni smo, ako dođe do istorijske posjete Pape Franja Crnoj Gori, da ćemo imati prilike da ga dočekamo.

Autor ste „Historije pomorstva Crne Gore u kontekstu jadranskog, mediteranskog i svjetskog pomorstva.“ Napisati je podrazumijevalo je enciklopedijsko obrazovanje i besprijekorno poznavanje metodologije naučnog rada. No, čega je, unutar vaše privatne istorije i motiva, ona plod?

Mornarica je bila suizdavač te knjige sa Pomorskim muzejom Crne Gore, zahvaljujući sredstvima Ministarstva kulture. Radi se o knjizi od 522 strane strane formata A4, sa 1137 fusnota i oko 750 bibliografskih jedinca. Radi se o prvoj knjizi na ovu temu koja obuhvata pomorsku istoriju na teritoriji današnje Crne Gore od Ilira i Rimljana do danas. Ona je rezultat pomorske tradicije moje porodice duge više od 4 vijeka, istraživanja koja sam počeo još u mladosti, činjenice da sam dugo predavao na Pomorskom fakultetu, magistrirao i doktorirao sa temama iz pomorstva, i decenijskog rada. Iako je pisana u skladu sa naučnom metodologijom, trudio sam se da ona bude zanimljiva svim čitaocima.

Da li je pomorstvo u Crnoj Gori samo slavna prošlost? Imate li podatke koji demantuju taj stereotip?

Pomorstvo na teritoriji Crne Gore ima istoriju od oko 2500 godina. Pomorska tradicija je ovdje duboko ukorijenjena, posebno u Boki, i važan je faktor razvoja pomorstva. U toku vjekova pomorstvo je ovdje prolazilo kroz više kriza, ali je imalo vitaliteta da se obnavlja. Jedna od najdubljih kriza je počela 1991. g., u doba raspada Jugoslavije, ratova i sankcija koje su jako pogodile pomorstvo. No, najveći dio flote, luke i brodogradnja i druge djelatnosti su, iako oslabljene, preživjele taj period, ali su imale dramatičan pad narednih godina zbog neadekvatne pomorske politike države. Kasnije je došlo je do izvjesnog oporavka luka i brodarstva, dok je brodogradnja nestala. Danas imamo dva broderska preduzeća sa samo četiri broda, koja ne pokazuju sposobnost da uspješno posluju na pomorskom tržištu. Luka Bar je mala i slabo koristi kapacitete, a podijeljena je na dvije luke koje se ne razvijaju. Ni danas Crna Gora nema pomorsku politiku. U međuvremenu je došlo do brzog razvoja nautičkog turizma i dolazaka brodova za kružna putovanja. U Crnoj Gori postoji 6–7.000 pomoraca, od kojih preko 95% plovi na stranim kompanijama, koji ostvaruju prihod od 200–300 miliona godišnje. Koliko sam uspio da utvrdim, Crna Gora je po broju pomoraca u odnosu na broj stanovnika na prvom mjestu u svijetu. Postoje brojni problemi u procesu obra-zovanja pomoraca i priznavanju njihovih ovlašćenja u svijetu. Mornarica ima zadatak da promoviše pomorstvo i sarađuje sa udruženjima pomoraca na rješavanju problema u ovoj oblasti.